

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ І ПІДХОДІВ В СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

*Ю. В. Вороненко, Ю. П. Вдовиченко, О. М. Вернер,
З. В. Малецька, В. М. Проценко*

Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика, м. Київ

Післядипломна освіта в національній системі безперервної медичної освіти займає пріоритетне місце. Важливість даного питання полягає в тому, що медичні кадри в цілому, і лікарі зокрема, є стратегічним капіталом держави. Саме післядипломна освіта забезпечує фахову компетентність лікаря/провізора, поглиблення, розширення і оновлення знань, умінь і навичок.

Стратегія розвитку вищої медичної післядипломної освіти України передбачає застосування європейських принципів і підходів до задоволення зростаючих потреб потенційних споживачів освітніх послуг, в нашому випадку лікарів та провізорів.

Саме про це йшлося на парламентських слуханнях «Медична освіта в Україні: погляд у майбутнє», які відбулися вперше в історії України у Верховній Раді 22 березня 2017 р. Головним лейтмотивом заходу стало те, що система медичної освіти в Україні має відповідати сучасним потребам галузі охорони здоров'я у кваліфікованих кадрах та бути інтегрованою в європейський науковий та освітній простір. Участь в парламентських слуханнях взяли представники Академії. Ректор НМАПО імені П. Л. Шупика академік НАМН України, д. мед. н., професор Юрій Вороненко у своєму основному виступі представив узагальнене бачення розвитку системи післядипломної медичної освіти в Україні, окреслив проблемні питання та шляхи їх вирішення. Деякі програмні питання щодо оптимізації післядипломної медичної освіти вже впровадженні в НМАПО імені П. Л. Шупика.

Для вирішення завдань підготовки контингенту кваліфікованих, цілеспрямованих і авторитетних працівників охорони здоров'я у НМАПО імені П. Л. Шупика запровадили досвід найкращих зразків і моделей вищої медичної освіти, створених на базі міжнародних стандартів.

Протягом останніх років відбулося перезавантаження Системи управління якістю (СУЯ) НМАПО імені П. Л. Шупика: були інтегровані в єдину систему вимоги міжнародного стандарту ISO 9001:2015, Закону України «Про вищу освіту» та Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі.

З метою реалізації положень стандартів, відповідно до сучасних освітніх трендів протягом 2016 року колектив академії наполегливо працював над розробкою сучасних навчальних планів, методичного забезпечення, сприяв підвищенню кваліфікації науково-педагогічних кадрів.

Крім того, відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 9001:2015 було розроблено відповідний пакет документів СУЯ НМАПО імені П. Л. Шупика — Політику в сфері якості, документовані процедури.

Згідно з діючими процедурами проведено навчання внутрішніх аудиторів, консультування відповідальних у підрозділах, що входять до СУЯ НМАПО імені П. Л. Шупика, а також учасників процесів щодо особливостей функціонування Системи в умовах дії ДСТУ ISO 9001:2015.

Весь зазначений комплекс заходів дозволив успішно пройти сертифікацію Системи управління якістю на відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2015, про що свідчить отриманий сертифікат.

З 30 листопада по 2 грудня 2016 р в НМАПО імені П. Л. Шупика пройшов перший плановий наглядний аудит компанії DQS щодо підтвердження відповідності системи управління Академії вимогам міжнародного стандарту ISO 9001 версії 2015 року, який підтвердив ефективність функціонування Системи управління якістю НМАПО імені П. Л. Шупика — системи забезпечення якості освітньої діяльності (післядипломна медична освіта та безперервний професійний розвиток) на відповідність вимогам ISO 9001:2015. За підсумками роботи був отриманий вражаючий результат: за висловом керівника групи аудиторів, колективу Академії вдалося за один рік провести такі системні удосконалення, які зазвичай, інші заклади проводять протягом трьох років. Отримані досягнення є результатом плідної співпраці всього колективу закладу та їхнього чіткого розуміння вектору діяльності Академії на якість, удосконалення та задоволення кінцевих споживачів — лікарів/провізорів, суспільства та держави.

В грудні 2016 р., міжнародними експертами Української асоціації якості партнера EFQM в Україні проведено оцінювання НМАПО імені П. Л. Шупика за схемою сертифікації EFQM «Визнана досконалість». За підсумками оцінювання ключові стратегічні результати є позитивними.

На сьогодні основним механізмом своєчасного зворотного зв'язку між споживачем і виконавцем в НМАПО імені П. Л. Шупика є моніторинг якості підготовки фахівців і якості надання освітніх послуг за допомогою анкетування. Аналіз проведеного анкетування свідчить про задоволеність якістю підготовки спеціалістів в Академії за всіма головними критеріями. Так, виконання навчально-виробничого плану на 2016 рік складає 100,1 %.(табл.1–3)

Таблиця 1

**Динаміка обсягів підготовки фахівців
за джерелами фінансування**

Джерело фінансування	Кількість фахівців		
	2014	2015	2016
Бюджет	20 520	19 829	19 805
Контракт *	5 536	6 091	7 020
РАЗОМ	26 056	25 920	26 825

Таблиця 2

**Виконання навчально-виробничого плану
за видами навчання (бюджет)**

Вид бюджетного навчання	Кількість слухачів				Виконання навч.-вир. плану, %	
	2015		2016		2015	2016
	План	Факт	План	Факт		
П А Ц	6 196	5 672	5 877	5 331	91,4	90,7
Т У	9 845	10 737	10 374	11 155	109,0	107,5
Спеціалізація	1 595	1 362	1 380	1 221	85,1	88,5
Стажування	514	441	467	389	85,4	83,3
Інтернатура	1 638	1 647	1 679	1 709	100,5	101,8
РАЗОМ	19 788	19 829	19 777	19 805	100,3	100,1

Таблиця 3

**Кількість проведених циклів за видами навчання*
(всі джерела фінансування)**

Форма навчання	Бюджет	Контракт	Всього
Тематичне удосконалення	752	66	818 (34,2 %)
П А Ц	385	37	422 (17,7 %)
Інтернатура	172	57	229
Спеціалізація	130	275	405 (16,9 %)
Стажування	70	401	471 (19,7 %)
Молодший мед. і фарм. персонал	—	45	45
РАЗОМ	1 509	881	2390

*без іноземних громадян та інших видів навчання

Темпи розвитку медичної науки, стимулюють і освітян, і практикуючих лікарів рухатися в ногу з часом, прикладаючи максимум зусиль для досягнення високого рівня професіоналізму, досконалого

володіння сучасними методиками лікування, діагностики, профілактики. Стрімкий розвиток глобальних інформаційних мереж сьогодні значною мірою сприяє найбільш швидко, зручно, доступно та економічно виправдано отримати майже будь-яку інформацію з кожного куточка світу. Саме такий напрямок розвитку системи підвищення професійної кваліфікації лікарів як дистанційна (у тому числі в режимі on-line) форма навчання активно впроваджується в освітній процес Академії.

Планом роботи комісії вченої ради з навчально-методичної роботи академії на 2016 р було передбачено активізацію роботи кафедр щодо збільшення обсягу циклів з елементами дистанційних форм навчання при формуванні навчально-виробничого плану на наступний рік. Завдяки розробці, затвердженню навчальних планів програм з елементами дистанційного навчання дозволило кафедрам проводити цикли підвищення кваліфікації без припинення робочого процесу, тобто максимально сприяло доступності для кожного спеціаліста. Протягом 2016 року було проведено 40 циклів тематичного удосконалення з елементами дистанційного навчання. На нашу думку такий принципово новий підхід сприятиме значному підвищенню рівня професійної підготовки лікарів/провізорів і подальшим реформам у системі медичної і зокрема післядипломної освіти.

Ще одним ключовим аспектом навчання лікарів/провізорів є його практична спрямованість. Однією з основних методик практичної підготовки медичних фахівців є симуляційна освіта. Відпрацювання навичок на симуляторах має доведену ефективність. Саме завдяки таким технологіям підготовка фахівців максимально наближена до їх реальної діяльності.

В системі післядипломної медичної освіти симуляційні технології лежать в основі ряду методик, покликаних допомагати відтворювати клінічні ситуації відповідно до мети навчання, повторення, оцінки і дослідження. Симулятори варіюють від простих фізичних моделей анатомічних структур (наприклад, модель кісток тазу або тренажери для відпрацювання окремих умінь) до складних пристроїв і манекенів з високою механічною реальністю і комп'ютерним управлінням.

Враховуючи важливість оволодіння практичними навичками майбутніми фахівцями, в НМАПО імені П. Л. Шупика було прийнято рішення про запровадження в освітній процес на циклах спеціалізації та інтернатури практичних занять з використанням симуляційних методів навчання (відповідно до наказу ректора від 04.01.2016 № 5 «Про затвердження Плану I етапу впровадження симуляційних методів навчання у НМАПО імені П. Л. Шупика»).

Вбачаючи необхідність забезпечення випереджального розвитку освітньої та наукової діяльності для формування гармонійної особи-

стості як науково-педагогічних працівників, так і в подальшому тих, кого вони навчатимуть, Академією прийнято рішення про підготовку освітньої компоненти Програми діяльності академії, виходячи з прийнятої Стратегії розвитку НМАПО імені П. Л. Шупика на 2016-2020 роки відповідно до задекларованих процесів згідно вимог стандарту ISO 9001 : 2015.

Завдання, які поставив перед собою колектив НМАПО імені П. Л. Шупика, сприятимуть в подальшому проведенню реформи системи охорони здоров'я і вищої медичної школи в Україні.